

Datum van
inontvangstneming

:

05/02/2020

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-914/19 - 1

Zaak C-914/19

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

12 december 2019

Verwijzende rechter:

Consiglio di Stato (Italië)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

19 september 2019

Appellant:

Ministerie van Justitie, vertegenwoordigd door de bevoegde minister

Geïntimeerde:

GN

In tegenwoordigheid van:

HM

JL

JJ

Op 28 november 2019 gepubliceerd

[omissis]

ITALIAANSE REPUBLIEK

De Consiglio di Stato (hoogste bestuursrechter, Italië)

Afdeling rechtspraak (Vierde kamer)

heeft de navolgende

BESCHIKKING

gegeven op het beroep, ingeschreven onder nr. 10319/2018 van de algemene rol, dat is ingesteld door het ministerie van Justitie, vertegenwoordigd door de bevoegde minister, [omissis]

tegen

GN [omissis]

in tegenwoordigheid van

HM, JL en JJ, die niet zijn gedaagd;

tot herziening

van arrest nr. 10885 van de Tribunale amministrativo regionale per il Lazio, Sede di Roma, Sezione Prima (regionale bestuursrechter in eerste aanleg Lazio, zittingsplaats Rome, Eerste kamer, Italië; hierna: „TAR”) van 12 november 2018.

[Or. 2]

[omissis]

1. Geïntimeerde, die ouder is dan vijftig jaar, heeft bij de TAR per il Lazio beroep ingesteld tegen het besluit van de directeur-generaal van het ministerie van Justitie van 21 april 2016 betreffende het vergelijkend examen voor 500 notarisposten, voor zover daarbij als voorwaarde voor deelname aan het vergelijkend examen een maximumleeftijd van vijftig jaar op de datum van dat besluit is vastgesteld.

Met aanvullende middelen heeft zij het besluit aangevochten waarbij zij werd uitgesloten van deelname aan de schriftelijke proeven omdat zij op de datum van de aankondiging ouder was dan vijftig jaar.

In de loop van het geding is de betrokkene – door een voorlopige maatregel van de TAR – toestemming verleend om aan de schriftelijke en mondelinge proeven van het vergelijkend examen deel te nemen en zij is voor de proeven geslaagd.

Bij arrest nr. 10885 van 2018 heeft de TAR het beroep niet-ontvankelijk verklaard wegens ontbreken van een rechtmatig belang, omdat de betrokkene al voor de proeven van het vergelijkend examen was geslaagd.

Het ministerie van Justitie heeft hoger beroep tegen dit vonnis ingesteld op grond dat de TAR het beroep had moeten verwerpen en geen belang had mogen hechten aan het feit dat zij voor de proeven van het vergelijkend examen was geslaagd, wat mogelijk was gemaakt door de in afwachting van de uitspraak toegekende voorlopige maatregel.

Geïntimeerde heeft excepties opgeworpen en verzocht het hoger beroep van het ministerie te verwerpen, waarbij zij de vragen die niet zijn onderzocht in de zin van artikel 101, lid 2, van het wetboek bestuursprocesrecht, opnieuw heeft ingediend en tevens, subsidiair, heeft verzocht om het Hof van Justitie van de Europese Unie de [hierna toegelichte] prejudiciële vraag te stellen..

[Or. 3]

Geïntimeerde heeft bovendien aangevoerd dat het aantal kandidaten die geslaagd zijn voor het vergelijkend examen (419) lager is dan het aantal aangekondigde posten (500) en dat geen enkele kandidaat die lager op de lijst met geslaagde kandidaten staat, aanspraak heeft gemaakt op de aan haar toegewezen notariële zetel, waardoor er geen sprake is van een andere belanghebbende.

De zaak is behandeld ter openbare terechtzitting van 19 september 2019.

2. Bij niet-definitief arrest nr. 8152 van 28 november 2019 heeft deze kamer:

- het hoger beroep van het ministerie van Justitie tegen de niet-ontvankelijkverklaring van het in eerste aanleg ingestelde beroep gegrond verklaard en het in eerste aanleg ingestelde beroep ontvankelijk verklaard door herziening van het bestreden vonnis;
- de grieven van geïntimeerde, namelijk dat de in de aankondiging vermelde leeftijdsgrens van vijftig jaar in strijd is met het nationale recht, afgewezen;
- met betrekking tot de grieven inzake de onverenigbaarheid van deze bepaling van de aankondiging met het Unierecht, die zij volgens artikel 101, lid 2, van het wetboek bestuursprocesrecht opnieuw heeft ingediend, besloten de behandeling van de zaak te schorsen en de [hierna toegelichte] prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie van de Europese Unie voor te leggen overeenkomstig artikel 267, eerste en derde alinea, VWEU;
- de definitieve uitspraak uitgesteld tot na het arrest van die laatste instantie.

3. Bij arrest nr. 8152 van 2019 heeft de kamer geoordeeld dat de bepaling van de aankondiging in overeenstemming is met de geldende Italiaanse wet, omdat artikel 1, lid 3, onder b), van wet nr. 1365 van 1926 (vervangen door artikel 13 van wetsbesluit nr. 166 van 2006) bepaalt dat de kandidaten op de datum van de aankondiging van het vergelijkend examen niet mogen deelnemen aan het notarisexamen indien zij vijftig jaar of ouder zijn.

4. Geïntimeerde heeft betoogd dat de leeftijdsgrens die is vastgesteld in de aankondiging (aangevochten met het beroep in eerste aanleg), waarop de uitsluitingsmaatregel is gebaseerd (aangevochten met aanvullende middelen), in strijd is met het beginsel van non-discriminatie op grond van leeftijd dat uit het Unierecht is afgeleid en dat is gecodificeerd in artikel 21 **[Or. 4]** van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en artikel 10 VWEU, en gepreciseerd

in artikel 6 van richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000, die is omgezet bij wetsbesluit nr. 216/2003.

Geïntimeerde heeft aangevoerd dat, aangezien in de Unie de verplichting tot „conforme uitlegging” bestaat, ook wanneer er twijfel rijst over de uitlegging van de geldende wetgeving, de voorkeur moet worden gegeven aan de uitlegging volgens welke de leeftijdsgrens van artikel 1 van wet nr. 1365 van 6 augustus 1926 voortaan als ingetrokken kan worden beschouwd, aangezien het alternatief onverenigbaar is met de Europese regels die rechtstreekse werking hebben.

Bovendien is geïntimeerde van mening dat een verschil in behandeling op grond van leeftijd in de zin van artikel 6 van richtlijn 2000/78/EG enkel verenigbaar met de richtlijn kan zijn indien het objectief en redelijk wordt gerechtvaardigd door een „legitiem doel” waarop de lidstaat zich kan beroepen indien het evenredig en passend is voor het bereiken van de vooropgestelde doelstellingen. De regel met betrekking tot de leeftijdsgrens voor toegang tot het beroep van notaris wordt daarentegen niet gerechtvaardigd in de wet waarin deze regel is vastgesteld (wet nr. 1365/1923), voor zover deze nog steeds zou gelden. Ook in daaropvolgende wetten voor andere categorieën, die duidelijk afwijken hoewel het om vergelijkbare activiteiten zoals magistraat of procureur gaat, zijn alle bepalingen inzake leeftijdsgrenzen voor toegang tot het beroep al lang ingetrokken.

Subsidiair heeft geïntimeerde de Consiglio di Stato, de rechter in laatste aanleg, gevraagd om in geval van twijfel over de juiste uitlegging van de Europese regels, het Hof van Justitie van de Europese Unie overeenkomstig artikel 267, tweede alinea, VWEU om een prejudiciële beslissing te verzoeken.

5. Het ministerie van Justitie heeft na een analyse hiertegen ingebracht dat het voor de wetgever niet onredelijk is om een leeftijdsgrens voor deelname aan het vergelijkend notarisexamen vast te stellen, aangezien de selectie van personen die reeds een bepaalde leeftijd hebben bereikt in strijd zou zijn met **[Or. 5]** de noodzaak om de stabiliteit van de uitoefening van het openbaar ambt gedurende een aanzienlijke periode te waarborgen zonder aantasting van het financiële evenwicht van het socialezekerheidsstelsel van het notariaat, waardoor personen die de pensioenleeftijd naderen van toegang worden uitgesloten.

6. In verband met het Unierecht hebben zij ook gewezen op:

- artikel 21 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, dat discriminatie op grond van leeftijd verbiedt;
- artikel 10 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, op grond waarvan de Unie bij de bepaling en de uitvoering van haar beleid en optreden streeft naar bestrijding van discriminatie op grond van leeftijd;
- artikel 6 van richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep, waarin is vastgesteld dat de lidstaten bepalen dat verschillen in behandeling op

grond van leeftijd geen discriminatie vormen indien zij in het kader van de nationale wetgeving objectief en redelijk worden gerechtvaardigd door een legitiem doel, met inbegrip van legitieme doelstellingen van het beleid op het terrein van de werkgelegenheid, de arbeidsmarkt of de beroepsopleiding, en de middelen voor het bereiken van dat doel passend en noodzakelijk zijn.

Zoals eerder aangegeven bepaalt artikel 1, lid 3, onder b), van wet nr. 1365 van 1926, vervangen door artikel 13 van wetsbesluit nr. 166 van 2006, in dit verband dat kandidaten niet mogen deelnemen aan het notarisexamen indien zij op de datum van de aankondiging van het vergelijkend examen vijftig jaar of ouder zijn.

7. [De rechtsprekende formatie] is van mening dat het betoog van geïntimeerde niet ertoe leidt dat de nationale regelgeving buiten toepassing moet worden gelaten, aangezien de redenen voor een mogelijke strijdigheid met het Unierecht noch onmiddellijk, noch voldoende duidelijk, nauwkeurig of onvoorwaardelijk zijn.

In de eerste plaats is in artikel 2 van richtlijn 2005/36/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 september 2005 betreffende de erkenning van beroepskwalificaties vastgesteld dat de richtlijn van toepassing is op alle onderdanen van een lidstaat, **[Or. 6]** met inbegrip van beoefenaren van de vrije beroepen, die in een andere lidstaat dan die waar zij hun beroepskwalificaties hebben verworven, een gereguleerd beroep willen uitoefenen, hetzij als zelfstandige, hetzij als werknemer (lid 1), maar dat zij niet van toepassing is op bij een officieel overheidsbesluit benoemde notarissen (lid 4).

Daarom moet in eerste instantie worden nagegaan of de regeling inzake de toegang tot het beroep van notaris in een lidstaat onderdeel is van een harmonisatie van het nationale recht op grond van het Unierecht.

Bovendien is in het aangehaalde artikel 6 van richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000, met het opschrift „Rechtvaardiging van verschillen in behandeling op grond van leeftijd”, vastgesteld dat de lidstaten kunnen bepalen dat verschillen in behandeling op grond van leeftijd geen discriminatie vormen indien zij in het kader van de nationale wetgeving objectief en redelijk worden gerechtvaardigd door een legitiem doel, met inbegrip van legitieme doelstellingen van het beleid op het terrein van de werkgelegenheid, de arbeidsmarkt of de beroepsopleiding, en de middelen voor het bereiken van dat doel passend en noodzakelijk zijn.

8. [De rechtsprekende formatie] is echter van mening dat er twijfel blijft bestaan over de verenigbaarheid van artikel 1, lid 3, onder b), van wet nr. 1365 van 1926, zoals vervangen door artikel 13 van wetsbesluit nr. 166 van 2006, met de relevante wetgeving van de Europese Unie inzake verschillen in behandeling op grond van leeftijd.

Men zou namelijk kunnen stellen dat de bepaling van nationaal recht, voor zover zij ertoe strekt dat enkel de kandidaten die op de datum van de aankondiging van

het vergelijkend examen niet de leeftijd van vijftig jaar hadden bereikt, kunnen deelnemen aan het vergelijkend examen voor notarisposten, niet objectief en redelijk is gerechtvaardigd door een legitiem doel.

Met andere woorden, het is mogelijk de Italiaanse wettelijke bepaling op te vatten als discriminatie op grond van leeftijd ten nadele van een persoon die in aanmerking wil komen voor een notarispost, daar een legitiem doel ontbreekt, wat neerkomt op een verschil in behandeling dat niet is toegestaan in de Unierichtlijn op dit gebied.

9. Overeenkomstig artikel 267, tweede en derde alinea, VWEU is het derhalve noodzakelijk om **[Or. 7]** het Hof van Justitie van de Europese Unie met het oog op de beslechting van dit geding om een prejudiciële beslissing te verzoeken, dat wil zeggen wanneer het Hof van Justitie is nagegaan of de regels voor toegang tot een notarispost in een lidstaat onderdeel is van een harmonisatie van het nationale recht op grond van het Unierecht „Staan artikel 21 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, artikel 10 VWEU en artikel 6 van richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000, waarin discriminatie op grond van leeftijd bij toegang tot een beroep is verboden, eraan in de weg dat een lidstaat een leeftijdsgrens kan vaststellen voor de toegang tot het beroep van notaris?”.

[*omissis*] [standaardformules]

Gegeven te Rome in raadkamer op 19 september 2019 [*omissis*]

[Or. 8]

[*omissis*] [namen van ondertekenaars]